

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 262/07-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. septembra 2008 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudcu Milana Ľalíka a sudkyne Marianny Mochnáčovej prerokoval sťažnosť B. K. a V. K., obaja bytom H., zastúpených advokátom Mgr. K. H., B., ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 23/1994, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo B. K. a V. K. vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 23/1994 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 23/1994 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietahov.

3. B. K. a V. K. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie každému v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Prievidza p o v i n n ý vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Prievidza je povinný nahradiť B. K. a V. K. trovy právneho zastúpenia v sume 6 296 Sk (slovom šesťtisícdeväťdesiatšesť slovenských korún) na účet ich právneho zástupcu Mgr. K. H. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 262/07-8 z 13. decembra 2007 prijal na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť B. K. a V. K. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Prievidza (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 23/1994.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľov a predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčku okresného súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadrila k sťažnosti.

Podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže tak sťažovatelia podaním zo 17. marca 2008, ako aj okresný súd vo vyjadrení z 13. marca 2008 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Predmetný súdny spis bol ústavnému súdu doručený 19. marca 2008. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení účastníkov konania nachádzajúcich sa v spise.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sa návrhom na začatie konania domáhali na okresnom súde zrušenia a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva nehnuteľnosti. Konanie bolo začaté 1. februára 1994. Sťažovatelia vo svojej sťažnosti poukázali na to, že aj keď od podania žalobného návrhu na prvostupňovom súde (kde vystupujú na strane navrhovateľov) uplynulo už vyše 13 rokov, okresný súd ešte právoplatne nerozhodol. Keďže podľa sťažovateľov okresný súd nekonal, podali 27. januára 2003 sťažnosť na prietahy v konaní. Predseda okresného súdu na túto sťažnosť odpovedal 2. marca 2003 a uviedol, že sťažnosť je dôvodná. Sťažovatelia sa domnievajú, že konaním okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 23/1994 boli porušené ich označené ústavné práva.

Predsedičkou okresného súdu poverený sudca v liste sp. zn. Spr 308/08 z 13. marca 2008 uviedol:

„Uvedené prvé kritérium sa bezprostredne spája aj s procesným konaním účastníkov konania v tomto prípade predovšetkým samotných sťažovateľov. V tejto súvislosti treba predovšetkým poukázať na to, že sťažovatelia v tomto konaní vystupujú ako navrhovatelia oni vymedzujú svojim návrhom a tvrdeniami predmet konania, účastníkov konania na strane odporcov... Práve procesné konanie účastníkov rozhodným spôsobom prispelo k dĺžke konania.

... Preto je okresný súd presvedčený, že rozhodujúcim kritériom, pre ktoré konanie trvá dlhú dobu je kritérium skutkovej a právnej náročnosti veci v spojení s procesným konaním účastníkov.

Jediné dlhšie obdobie nečinnosti súdu je obdobie od 4. 12. 2000 do 18. 2. 2003, teda obdobie asi dvoch rokov...“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že konania o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva nehnuteľnosti tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a nemožno ich v zásade po skutkovej ani po právnej stránke hodnotiť ako zložité. V danom prípade je z hľadiska zbytočných priet'ahov napadnuté prvostupňové konanie vedené okresným súdom. Taktiež treba konštatovať, že ani skutková náročnosť prípadu nemôže zapríčiniť takú dĺžku súdneho konania, ktorá je predmetom tejto sťažnosti. Tento typ občianskoprávneho konania patrí k štandardnej agende v oblasti občianskeho práva, a preto úvahy o možnom vplyve právnej, resp. skutkovej zložitosti veci na priebeh konania sú irelevantné.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní vedenom okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. Ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by mali byť pripísané na ťarchu sťažovateľov

v súvislosti s priet'ahmi v konaní. Uvedené názory okresného súdu o neefektívnom procesnom správaní účastníkov (s'ťažovateľov) konania vzhľadom na časový úsek zbytočných priet'ahov konania zo strany všeobecného súdu nemajú právnu relevanciu.

3. Napokon ústavný súd z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní.

V doterajšom priebehu napadnutého konania ústavný súd zistil, že okresný súd bol nečinný od 24. februára 1998 (okresnému súdu bolo doručené uznesenie Krajského súdu v Trenčíne vedené pod spis. zn. 5 Nc 367/97 zo 17. februára 1998, ktorým sa rozhodlo o námietke zaujatosti sudcu) do 18. februára 2003 (zaslanie čiastočného späťvzatia návrhu odporcom, ktoré bolo doručené okresnému súdu 14. decembra 2000).

Ústavný súd konštatuje, že v uvedenom období bol okresný súd nečinný, a preto dospel k záveru, že v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 5 C 23/1994 došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. V doručenom spise okresného súdu sa nenašiel jediný efektívny úkon v spomenutom období, ktorý by viedol k rozhodnutiu vo veci samej. Úkony sudkyne v období od 17. februára 1998 do 14. decembra 2000 nemožno z pohľadu ústavného práva hodnotiť ako ústavne udržateľné, pretože tieto úkony priamo neviedli k meritórnemu skončeniu konania.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal.

Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

Sťažovatelia žiadali, aby im ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk s poukázaním na skutočnosť, že sú povinní trpieť stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádzajú až do konečného rozhodnutia súdov.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Zohľadňujúc predovšetkým dĺžku obdobia, v ktorom došlo podľa zistení ústavného súdu k zbytočným prietahom zavineným okresným súdom, správanie sťažovateľov ako účastníkov konania a s prihliadnutím na celkovú doterajšiu dĺžku namietaného konania, a v neposlednom rade aj na povahu predmetnej veci ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v žiadanej sume 50 000 Sk primerané konkrétnym okolnostiam prípadu.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom Mgr. K. H. Ústavný súd úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) vykonané v roku 2007, a to v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky

č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), v sume 6 296 Sk (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. septembra 2008